

ปัญหาความไม่เสมอภาคทางเพศและการปรับคุณค่าชีวิต

ในบทที่แล้วได้พูดถึงแนวคิดมาร์กซิสม์ที่เสนอการแก้ไขปัญหาสตรีโดยเปลี่ยนระบบสังคม ซึ่งผู้เขียนได้ชี้แล้วว่าปัญหาดังกล่าวจะไม่หมดไปตราบเท่าที่ยังมีระบบครอบครัว และการว่างงานอยู่ ซึ่งเรื่องนี้ระบบคอมมิวนิสต์ไม่อาจรับประกันได้ ในบทนี้จะกล่าวถึงความ เป็นมาของปัญหาสตรี ความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาโดยไม่ต้องเปลี่ยนระบบสังคมคือ จะ แสดงว่าเราสามารถปรับคุณค่าชีวิตของสตรีได้ในสังคมแบบทุนนิยม

๑. ปัญหาความไม่เสมอภาคทางเพศ

ในบทที่แล้วเราได้เห็นแล้วว่า การแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคของสตรีไม่จำเป็นต้อง เปลี่ยนแปลงระบบการเมืองจากทุนนิยมไปสู่สังคมนิยม แม้ว่าจะยอมรับได้ว่าทุนนิยม เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีการกดขี่สตรีเพศ และพยายามรักษาการกดขี่สตรีเพศไว้ก็ตาม ในบทนี้จะชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการกดขี่สตรีเพศที่สำคัญ ๆ ได้แก่ เรื่องอะไรบ้างซึ่งจะ เห็นว่าปัญหาเหล่านี้มีมาก่อนสมัยทุนนิยม และยังไม่ได้รับการแก้ไข เป็นปัญหาซึ่งข้อเสนอให้ แก้ไขนั้นเห็นได้ง่าย เข้าใจง่าย แต่ปฏิบัติยาก มิใช่เพราะไม่มีเหตุผลแต่เพราะสังคม อยู่ในอำนาจฝ่ายชาย ความคิดของสังคมเป็นของชาย ศีลธรรมและกฎหมายก็มองในแง่ของชาย ดังนั้นแม้วิธีแก้ปัญหาค่าความไม่เสมอภาคของสตรีจะทำได้ไม่ยากถ้าลงมือทำ แต่ก็กลายเป็นยากเมื่อฝ่ายชายซึ่งได้เปรียบและมีอำนาจในสังคมขัดขวางหรือไม่ยอมให้ ความร่วมมือ

ในบทนี้ผู้เขียนได้แบ่งความไม่เสมอภาคทางเพศออกเป็น ๓ หัวข้อใหญ่ คือ การแบ่งงานตามเพศ ชีวิตเพศ และสิทธิในร่างกายของสตรี ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป ตามลำดับ

๑.๑ การแบ่งงานตามเพศ (job segregation by sex)

ความไม่เสมอภาคทางเพศหรือการกดขี่ทางเพศ หมายถึงการที่ฝ่ายหญิง ตกอยู่ใต้อำนาจของชายและทำให้เสียเปรียบในเรื่องต่าง ๆ ทั้งนี้โดยผ่านระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy) เป็นสำคัญเป็นต้น เช่น การกดขี่ทางเพศอันเนื่องมาจากการ ถือระบบชายเป็นใหญ่ในการแบ่งแยกงานกันทำ ที่ทำให้เป็นการแบ่งงานตามเพศ มีชนิด ของงานที่ผู้หญิงทำซึ่งได้เงินน้อยกว่า เป็นงานต่ำต้อยกว่า และมีงานที่ผู้ชายทำซึ่งได้เงิน

มากกว่าเป็นงานซับซ้อนกว่า การแบ่งงานตามเพศ (job segregation by sex) นี้มีขบวนการมานานแล้ว และเติบโตมาพร้อมกับการถือระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy) ซึ่งมีมาแต่สมัยฟิวคัล ที่แม้ขณะนั้นจะไม่ได้มีการแบ่งงานระหว่างหญิงชายที่ทำให้หญิงต้องต่ำต้อยกว่านั้น แต่ระบบชายเป็นใหญ่ก็ทำให้ถือว่าชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ต้องดูแลภรรยา และเด็ก และภรรยาก็ถือว่าอยู่ต่ำกว่าสามี ซึ่งต่อมาในสมัยทุนนิยมฝ่ายหญิงก็ยิ่งตกเป็นเบี้ยล่างในเรื่องการแบ่งงานกันทำ ทั้งนี้เพราะสังคมซับซ้อนขึ้น ผู้ชายเรียนรู้การจัดการตามลำดับสูงต่ำ (heirachical organization) และการคอยควบคุม ผู้หญิงและเด็กมาตั้งแต่มีระบบชายเป็นใหญ่ เพราะฉะนั้นในตอนเริ่มแรกของทุนนิยม แม้หญิงและเด็กจะได้เข้าไปสู่ขบวนการทำงานในโรงงาน ก็ไม่สามารถเห็นวิธีการขบวนการของฝ่ายชายที่ต้องการคุมให้ฝ่ายหญิงทำงานที่ต่ำกว่า อยู่ในระดับต่ำกว่าตลอดโดยใช้วิธีการที่เคยควบคุมในครอบครัวนำมาใช้ได้ เหตุการณ์ยังคงเป็นเช่นนี้ในช่วงยุคทุนนิยม ในระหว่างศตวรรษที่ ๑๕ ถึง ๑๘ ผู้ชายควบคุมแรงงานหญิงและเด็ก และผู้หญิงต้องอยู่ในภาวะต่ำกว่าในตลาดแรงงาน ที่เน้นเช่นนี้เพราะการผลิตยังต้องการขบวนการควบคุมตามลำดับสูงต่ำ (heirachical control) ซึ่งชายมีประสบการณ์ดีกว่าและพยายามรักษาอำนาจนี้ไว้ทั้งนี้ทำให้ฝ่ายหญิงต้องได้อัตราค่าแรงที่ต่ำกว่า เมื่อมีค่าแรงต่ำก็เป็นการสนับสนุนให้หญิงหาที่พึ่งโดยการแต่งงาน เมื่อแต่งงานแล้วก็ต้องไปทำงานต่าง ๆ ให้ สามี อยู่ใต้อำนาจสามีต่อไปไม่มีวันจบ ผู้ชายจึงได้เปรียบจากการมีเงินเดือนสูงกว่า การแบ่งแยกงานในบ้านให้ฝ่ายหญิงทำ ซึ่งทำให้เป็นการไม่สะดวกต่อฝ่ายหญิงที่จะทำงานรับจ้างด้วย จึงทำให้เห็นว่าทั้งระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy) และระบบทุนนิยม (capitalism) ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสตรี ปัญหาอีกประการหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายหญิงไม่สามารถทำงานในระดับสูงได้ นั่นคือหญิงไม่รู้ทักษะ, เทคนิคของงานที่ยากกว่า หลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งมีบางช่วงที่หญิงได้รับโอกาสให้เข้าทำงานโดยมีค่าแรงที่เสมอกัน แต่หลังจากปี ๑๙๒๒ งานที่ผู้หญิงทำทั้งสิ้น ผู้ชายได้ทำงานที่ดีกว่าอีก ผู้หญิงเริ่มได้งานที่เงินน้อยกว่าอีก ทั้งนี้โดยเป็นนโยบายการรวมตัวกันของชายและระบบชายเป็นใหญ่ที่ผู้ชาย เป็นมีภาระรับผิดชอบเงินในบ้านมากกว่าหญิง ความเต็มใจที่หญิงจะทำงานให้ทั้งที่ได้ค่าจ้างน้อย เพราะมีมาตรฐานการครองชีพต่ำ และการที่หญิงไม่ได้รับการฝึกฝนจนมีทักษะต่ำ ส่วนฝ่ายชายรวมตัวจัดการกันได้ดีกว่า มีความรู้เรื่อง

การจัดการตามลำดับสูงต่ำดีกว่า ซึ่งเป็นหัวใจใหญ่ที่ทำให้คงการแบ่งแยกงานตามเพศ และงานบ้าน

จึงเห็นได้ว่า การแบ่งแยกงานตามเพศนี้เป็นผลมาจากการถือระบบชายเป็นใหญ่ และระบบทุนนิยม ซึ่งทางแกก็คือผู้ชายควรยอมปล่อยงานสำคัญ ๆ ให้ฝ่ายหญิงได้รับผิดชอบบ้าง ถ้าผู้หญิงต้องการเสรีภาพ ความเสมอภาค จะต้องต่อสู้กับการถือระบบชายเป็นใหญ่ และระบบทุนนิยม เพื่อล้มล้างการแบ่งงานตามเพศ เพื่อยุติการกดขี่ของฝ่ายชาย แต่ในทางปฏิบัติจริง ๆ จะเห็นว่าทำได้ยากเพราะผู้ชายมักไม่ค่อยเชื่อฟังผู้หญิงที่อยู่ในชนชั้นเดียวกัน หรือกลัวว่าการเชื่อฟังผู้หญิงจะทำให้กลายเป็นผู้หญิงไป ทางแกก็คือควรเลิกนึกถึงเรื่องเพศต่าง ๆ เหล่านี้ หันมานึกถึงคุณสมบัติสมรรถนะของบุคคลดีกว่า เพื่อบุคคลที่มีความสามารถจะได้เลือก เข้าทำอาชีพใดก็ได้ ไม่มีการแบ่งงานใดไว้สำหรับหญิงหรือชายโดยเฉพาะอีก / หรือบุคคลจะได้ทำงานตามที่ตนถนัด และได้ค่าจ้างที่เป็นธรรม ปัจจุบันได้มีการออกกฎหมายควบคุมสิทธิการเข้าทำงานที่พยายามตัดอคติ เช่น เรื่องชาติพันธุ์ต่าง ๆ และความเป็นหญิง ชาย เพื่อให้บุคคลที่เหมาะสมได้เข้าสมัครงาน พวกสตรีนิยมบางกลุ่มยังลงความเห็นว่าจะไม่ควรออกกฎหมายช่วยเหลือ เพื่อให้คนได้มีสิทธิเท่าเทียมกันในการได้งานทำเท่านั้น แต่ควรออกกฎหมายลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ให้สิทธิที่เท่าเทียมนี้ด้วย

๑.๒ ชีวิตเพศ การกดขี่ทางเพศในเรื่องชีวิตเพศนั้นได้แก่ การที่หญิงต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบใน การมีชีวิตเพศที่มีความสุข และการต้องมีโมภภาพในเรื่องเพศเป็นรองหรือเป็นเครื่องมือที่ถูกปั้นแต่งไปตามอารมณ์เพื่อฝันของชายซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อสังคมถูกครอบงำโดยความคิดของผู้ชายโดยผูกขาด อารมณ์เพื่อฝันของชายนั้นจะกำหนดสตรีกลุ่มหนึ่งเป็นกุลสตรี สิ่งใดเคยฝันว่ามารดาเป็นก็เอามากำหนดเป็นคุณสมบัติของภรรยา เลือกภรรยาให้เป็นแม่ของลูก ภรรยาชนิดนี้ต้องไม่มีกามารมณ์ ไม่ประสีประสาทางเพศ ต้องทนต่อการมีศักยสัมพันธ์ทางเพศเพื่อเห็นแก่การมีลูกเท่านั้น สตรีเช่นนี้จะตอบสนองความ เพื่อฝันเพียงด้านเดียว เพราะฉะนั้นต้องให้สตรีอีกส่วนเป็นผู้ร่ำรราคะ เป็นโสเภณีคอยยั่ววนนินทาให้ใฝ่ต่ำ และ เมื่อมีสตรีฝ่ายดีที่แข็งที่อนั้น



จึงทำให้ชายทนต่อการย่ำยวนไม่ได้ ฝ่ายชายต้องไม่ตำหนิมาหาความสุขกับหญิงงามเมือง ถ้าชายใดที่พูดถึงวัฒนธรรมอันดีงาม และการรักษานวลสงวนตัวอย่างถึงที่สุดนั้น หลังจาก จะเต็มไปด้วยคาวโลกีย์และโสเภณีที่ตาชเห็นนั่นเอง วัฒนธรรมที่ดีงามทางเพศจึงสร้าง ขึ้นกับความเพ้อฝันของชาย บนความระทมทุกข์ของหญิง โดยถือว่าหญิงไม่ใช่เพศคือไม่มี จิตสำนึกเสรี ไม่ใช่ผู้กระทำหากเป็นเพียงวัตถุทางเพศหรือผู้ถูกกระทำเท่านั้นเอง

การปลดปล่อยสตรีนั้น นอกจากจะทำให้เห็นความสัมพันธ์ของการผลิตแล้ว ยังถือเป็นเห็นความสัมพันธ์ทางเพศด้วย ที่ควรจะให้สัญญาชีวิตแต่งงานมีความเสมอภาค และเป็นผลดีที่สุดแก่ทั้งสองฝ่าย แทนที่จะให้ฝ่ายชายได้เปรียบไปเกือบทุกอย่าง โดยเฉพาะในเรื่อง ทริมาตรรฐานทางเพศ คือเชื่อว่าต้องมีคุณธรรมทางเพศที่สำคัญสำหรับ หญิงมากกว่าชาย เช่น เรื่องการถือความบริสุทธิ์ของหญิงก่อนแต่งงาน การที่ชายสามารถ มีความสัมพันธ์อื่นได้อีกหลังแต่งงาน แต่ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ที่สังคมจะเปิดโอกาสให้เสรีภาพ ทางเพศแก่หญิงมากขึ้น แต่อาจไม่ใช่การมีเสรีภาพที่เท่า ๆ กันทั้งซึ่งสำหรับฝ่ายชายดูจะ เป็นเรื่องเสเพลมากกว่า การจะมีเสรีภาพพอ ๆ กัน เพื่อไม่ต้องการให้หญิงมีเสรีภาพ มาก ก็ควรจำกัดเสรีภาพของฝ่ายชายลงเสียบ้าง

ปัญหา เรื่องชีวิตเพศที่เห็นอยู่ในขณะนี้คือ ความไม่รู้เพียงสาและง่ายต่อการถูก หลอกหลวงของหญิง สังคมขาดความเห็นใจหญิงที่ถูกหลอกหลวงและอาจสมน้ำหน้าซ้ำเติม หญิงหลายคนต้องทนอยู่เป็นโสดโดยที่สังคมไม่เปิดโอกาสให้ตอบสนองความต้องการใน ทางเพศในทางหนึ่งทางใดนอกจากนอกจากจะเห็นกดไว้และไปแสดงออก เป็นอารมณ์ที่ ผันแปรหรือเป็นอาการทางร่างกายและจิตใจ ที่น่าคิดคือในขณะที่หญิงต้องเป็นโสดและ ไม่มีทางออกนั้น ชายที่ยังนิยมสะสมภรรยาและเที่ยวโสเภณีไปตามเรื่อง หญิงที่แต่งงาน แล้วหลายคนไม่มีความสุขในชีวิตสมรสอาจถึงขั้นกามตายด้าน ชีวิตครอบครัวบางครอบครัว ด้วยสาเหตุปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งความไม่สมดุลในชีวิตเพศ จะเป็นชีวิตคู่ที่ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ชายชอบพูดเฮฮากับเพื่อนและเที่ยวนอกบ้านเกือบทุกวัน แต่ให้ภรรยาอยู่กับบ้าน ชีวิต ครอบครัว เช่นนี้ย่อมมีผล เสียต่อการพัฒนาเด็กอย่างแน่นอน

มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่สตรีจะเรียนรู้เกี่ยวกับเพศและสามารถสนองความต้องการทางเพศได้อย่างเหมาะสม ไม่ควรที่จะต้องได้รับความทรมาณทางร่างกายและจิตใจ อันเนื่องจากชีวิตเพศที่ไม่สมหวัง หรือเริ่มต้นจากความไม่ประสีประสาทางเพศ ไม่ควรอย่างยิ่งที่หญิงจะเป็นผู้รับเคราะห์จาก "ศีลธรรม" ที่ชายกำหนดขึ้นเพื่อสนองความเพื่อฝันและความเห็นแก่ตัว

อย่างไรก็ดีปัญหาเรื่องเพศเป็นเรื่องซับซ้อนและอ่อนไหวมาก การจะให้หญิงทิ้งลักษณะประจำเพศตน เช่น เอียงอวยกลับเป็นเจ้าชู้ เลิกอู๋เซาะเข้าซึ่กวนใจกระนั้น หรือ ชูลามิท ไฟร์สโตน บอกไว้ว่าไม่มีคำตอบแน่นอนในเรื่องความเหลื่อมล้ำเชิงอำนาจระหว่างชายและหญิง การเปลี่ยนแปลงดุลยภาพก็มีอันตรายแฝงอยู่เพราะระบบความสัมพันธ์ที่เป็นอยู่นี้ ปูย่าตายาย ได้จัดวางไว้อย่างละเมียดละไมถึงหญิงจะเสียเปรียบก็มีผู้ทางตอบโต้ตามแบบฉบับของตน หากการปลดปล่อยหญิงหมายถึงการขจัดคู่แข่งทางการตอบโต้ของหญิงโดยไม่มีกลไกอื่นมาแทนที่ ก็จะเป็นการซ้ำเติมให้หญิงเสียเปรียบหนักเข้าไปอีก ชูลามิท ไฟร์สโตน ได้วิเคราะห์ปัญหาที่หญิงอยู่ได้ชายไว้ว่า

- ก) ชายไม่รู้จักรัก เนื่องจากการให้ความรักเป็นการให้คุณค่าอย่างสูงสุด ชายในฐานะที่อยู่ในชนชั้นที่เหนือกว่า การที่ลดฐานะลงมาเท่าเทียมกันและพร้อมเปิดตัวเองให้หญิงนั้นเป็นเรื่องยาก ส่วนใหญ่จะต้องนึกให้หญิงที่ตนรัก เป็นเหมือนอุดมคติหรือเหมือนที่ตนจินตนาการไว้ ซึ่งย่อมไม่ตรงกับความเป็นจริงของหญิงผู้นั้น ส่วนใหญ่ชายต้องการให้ใครคนหนึ่งมาหลงรักตนเองโดยตนเองไม่ต้องสนองตอบอย่างเท่าเทียม
- ข) ภาวะการณ์สังคมที่เป็นอยู่ ทำให้หญิงมีพฤติกรรมหรือคอยเกาะจับผู้ชาย พัฒนาขึ้นเพื่อร้องให้ชายต้องแสดงความผูกพันให้มากที่สุด วิธีการเหล่านี้มีตั้งแต่เง้างอน การเรียกร้องให้พะเน้าพะนอ การแก้งให้หั่นไหว รอคอย การจะจับแต่แก้งปล่อย ไปจนถึงการขู่เข็ญทางจิตใจเพื่อได้รับผิดชอบทางศีลธรรมกับความลุ่มหลงทุ่มเทของหญิง" ( ๑ : ๗๘ )

นอกจากนี้ ไฟร์สโตน ได้กล่าวถึงเครื่องมือชนิดหนึ่งซึ่งเป็นตัวมอมเมาให้การแบ่งแยกชนชั้นทางเพศดำรงอยู่ เครื่องมือนั้นก็คือ วัฒนธรรมแบบโรแมนติซิสม์ ซึ่งมีองค์ประกอบ ๓ ประการคือ

- ก) การเน้นกามารมณ์ (eroticism) การเน้นจุดสนใจมาที่เรื่องเพศ แทนที่ความต้องการความอบอุ่นและความรักใคร่ชอบพอ

เน้นความสัมพันธ์ทางเพศและกามารมณ์ แต่เน้นไปในทิศทางเดียว คือสตรีเท่านั้นที่เป็นวัตถุทางเพศ หนังสือเรื่อกามารมณ์จะมีรูปสตรีเป็นหลัก แม้สตรีเองก็อาจถูกเรื่อกามารมณ์โดยรูปเหล่านี้มากกว่ารูปของผู้ชาย

ข) การทำให้หญิงคิดว่า เรื่องทั่วไปทางเพศเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องตัวเธอเอง และให้หญิงชื่นชมการเยินยอความงาม ให้ชายมองหญิงทั่วไปว่าเหมือน ๆ กันหมดคือเป็นสิ่งเรื่อกามารมณ์

ค) การเน้นความงามของสตรี โดยผู้ชายเป็นผู้กำหนดแบบฉบับของความงาม เพราะฉะนั้นแทนที่หญิงจะสร้างแนวความงามของตนเอง กลับมุ่งทำตามแฟชั่นทำให้ปฏิบัติตัวคล้าย ๆ กัน คิดคล้าย ๆ กัน มองดูเหมือนกันไปหมด

ซึ่งการมอมเมาเหล่านี้แผ่ซ่านไปทั่ว และหญิงมองดูเป็นวัตถุทางเพศมากกว่าจะมีความคิดอ่านของตัวเอง

ในเรื่องชีวิตเพศของหญิงที่กล่าวมานี้ มีประเด็นสำคัญคือ

ก. เรื่องเพศเป็นเรื่องสำคัญ หญิงจำนวนมากต้องทนทุกข์ในเรื่องนี้ เพราะสังคมได้กำหนด ทวิมาตรฐาน (double standard) ซึ่งให้ทางเลือกสำหรับชายมากกว่าหญิง

ข. หญิงต้องการความเสมอภาคทางเพศ แต่คงไม่ต้องการเลียนแบบชาย

ค. เพื่อความเสมอภาค ต้องแก้ไขเงื่อนไขทางสังคมและทัศนคติของชายด้วย

ง. เครื่องมือทางวัฒนธรรมที่มอมเมาสตรีคือระบบความคิดโรแมนติก

จ. การคัดค้านความคิดโรแมนติก ซึ่งแพร่หลายในขณะนี้ เป็นเรื่องยากและต้องใช้เวลา

ฉ. การปลดปล่อยสตรีจากความพะว้าพะวัง ในเรื่องความรักและลักษณะทางเพศ ทำให้เธอได้ใช้พลังงานไปในทางสร้างสรรค์มากขึ้น (๑: ๗๔)

๑.๓ สิทธิในร่างกายของสตรี ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในร่างกายของสตรีซึ่งสังคมกตขี้นั้นมีหลายปัญหา เช่น การถูกข่มขืน การมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน การทำแท้ง เป็นต้น ในหัวข้อนี้จะยกมาชี้ให้เห็นความไม่เสมอภาคทางเพศ ความไม่เสมอภาคทางเพศเรื่องหนึ่ง คือ เรื่องของการทำแท้ง ในเรื่องนี้ฝ่ายหญิงต้องตกเป็น

ผู้เสียเปรียบในเรื่องนี้อยู่มากกว่าฝ่ายชายเพราะต้องเป็นฝ่ายฉุ่้มท้องและออกลูกเอง แม้ฝ่ายชายจะมีส่วนรับผิดชอบในการมีลูก แต่ก็เป็นผู้อยู่ห่างออกมา ไม่ได้มีตัวเด็กอ่อนอยู่ในท้องเอง เพราะฉะนั้นตามแนวความคิดสตรีนิยม ฝ่ายหญิงเป็นเจ้าของร่างกายของตนเอง น่าจะมีสิทธิเป็นผู้ตัดสินใจเด็ดขาดในการทำแท้ง แต่ก็มีปัญหาที่พูดกันอยู่คือเรื่องสิทธิในชีวิตของตัวเองเอง ที่ทำให้เรื่องการตัดสินใจให้ทำแท้งได้เป็นเรื่องลำบากขึ้น แต่ถ้าสังคมไม่อนุญาตให้ทำแท้งได้ การมีเด็กที่เกิดมาโดยสังคมไม่ต้องการ และไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ดีจากพ่อแม่และครอบครัวก็จะเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ และไปประณามสตรีเองก็ไม่ได้ เนื่องจากสังคมไม่อนุญาตให้ทำแท้งเอง ทำให้มีเด็กที่มีปัญหาอยู่มาก อีกประการหนึ่งถ้าหญิงไม่ต้องการตั้งครรภ์มีบุตรในขณะนั้น แต่ต้องมารับผิดชอบต่อการมีบุตร และสังคมไม่ให้ทำแท้งหญิงก็ไม่พ้นการประณามของสังคมไปได้ แต่ฝ่ายชายไม่ต้องเผชิญกับปัญหาเหล่านี้เลย จึงเป็นการไม่ยุติธรรมเพราะหญิงต้องรับภาระเลี้ยงดูบุตรนั้น แม้ในภาวะที่ตนยังไม่พร้อม

การทำแท้งในปัจจุบัน เช่นในประเทศไทยยังกำหนดมาตรการอนุญาตสำหรับสตรีที่ให้ทำแท้งได้ไว้แคบมาก คือให้ทำแท้งได้ในกรณีเพื่อสุขภาพของมารดา (พิจารณาเป็นราย ๆ ไป) และในกรณีถูกข่มขืนเท่านั้น ในกรณีอื่นซึ่งน่าจะพิจารณาอนุญาตให้ทำแท้งได้ง่ายขึ้นเพื่อสุขภาพของหญิง น่าจะได้การพิจารณามากขึ้น ทั้งนี้เช่นในการตีความว่าทำแท้งได้เพื่อสุขภาพของหญิงก็ไม่ได้ระบุไว้ว่า เพื่อสุขภาพจิตด้วยหรือเปล่า ทำให้เป็นการยุ่งยากต่อแพทย์ผู้ปฏิบัติและสร้างความไม่เป็นธรรมในทางการสาธารณสุข เพราะคนร้ายรายอาจเดินทางไปทำแท้งที่ประเทศอื่นที่กฎหมายไม่เคร่งครัด หรือจ้างนายแพทย์ที่ยอมเสี่ยงทำ กฎหมายนั้นต้องรับกับสภาพสังคม แม้มีผู้เห็นว่าไม่ควรเขียนกฎหมายนำสังคมก็ตาม แต่เรื่องการทำแท้งในปัจจุบันเป็นเรื่องที่กฎหมายไม่ทันกับสังคม จนคนไม่ทำตามกฎหมาย กฎหมายที่คนไม่เคารพ ไม่นับเป็นกฎหมายที่ดีอีกต่อไป จึงน่าจะมีการปรับปรุงกฎหมายเรื่องนี้

การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการทำให้หญิงแท้งลูกในลักษณะที่เปิดช่องทางให้มีการทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมายมากขึ้น จะทำให้มีผู้มารับบริการทางการแพทย์ของรัฐมากขึ้น กล่าวคือพวกที่เคยไปทำแท้งเถื่อน ก็จะเข้ามาทำแท้งตามกฎหมายเปิดช่องในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลของรัฐ และในขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าทางการแพทย์ทำให้สามารถใช้วิธีการทำแท้งที่ไม่ยุ่งยากมาก เช่นวิธีปรับภาวะประจำเดือน จึงน่าที่รัฐจะวางนโยบายให้แน่นอนว่าพนักงานที่ไม่ใช่แพทย์ กับพยาบาลเป็นผู้ทำแท้งด้วยหรือไม่ ซึ่งตามกฎหมายวิชาชีพเวชกรรม บุคคลเหล่านี้ทำได้ถ้ารัฐมอบหมายโดยมีการควบคุมของแพทย์

ถ้าจะพูดถึงข้อสนับสนุนการทำแท้งซึ่งสตรีควรจะมีสิทธิต่อตนเอง ได้มีข้อสนับสนุนอยู่หลายแง่ดังนี้

#### ๑.๓.๑ ข้อสนับสนุนในแง่ตัวผู้หญิงที่มีครรภ์เอง

สตรีควรอยู่ในสภาพที่สามารถควบคุมสรรพสิ่งที่เกิดแก่ร่างกายของตนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ควรสามารถใช้ร่างกายของตนในวิถีทางที่ต้องการได้ สิทธิดังกล่าวจะถูกผลักดันให้มีขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่ใช้ร่างกายของสตรีในทางใดทางหนึ่งจะก่อให้เกิดผลอันลึกลับและยาวนานต่อลักษณะการแห่งชีวิตของตน ไม่ว่าจะเป็นชีวิตส่วนตัว ชีวิตสังคมและชีวิตเศรษฐกิจ สตรีจึงควรมีอิสระเสรีที่จะตัดสินใจว่าจะอุ้มท้องตัวอ่อนจนกว่าจะคลอด หรือจะทำแท้งเพราะไม่ยอมให้ใช้ร่างกายของตนเพื่อการเติบโตของตัวอ่อน

การทำแท้งแต่ละครั้งเป็นประสบการณ์เฉพาะตัว สถานการณ์ และเหตุผลในการตัดสินใจแต่ละคราวย่อมแตกต่างกันไป ผู้หญิงแต่ละคนควรมีสิทธิที่จะถามตัวเองว่าการเป็นแม่มีความหมายต่อตนเองอย่างไร และตนมีความรับผิดชอบต่อชีวิต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตนอย่างไร ถ้ารู้สึกว่าจะไม่สามารถรักชีวิตนั้น เหมือนส่วนหนึ่งของร่างกายเป็นเวลานาน ๔ เดือน หรือว่าหลังจากนั้น เธอไม่สามารถจะผูกชีวิตอีกชีวิตหนึ่งเข้ากับตัวเองไปอีกนานแสนนาน เธอจะต้องมีความรับผิดชอบพอที่จะไม่ให้ชีวิตนั้นคงอยู่ต่อไป

ตัวอ่อนในครรภ์มารดาที่มีกำเนิดมาได้ด้วยสาเหตุเพียงประการเดียว คือการเสพลังวาสของหญิงผู้เป็นมารดา ด้วยเหตุนี้ตัวอ่อนจึงเป็นหนี้ชีวิตผู้เป็น



มารดา ในกรณีเช่นนี้การดำรงอยู่ของตัวอ่อนจึงต้องไม่ก่อความยาก เข็ญแก่มารดา มิฉะนั้นหญิงผู้เป็นมารดาย่อมมีสิทธิจะหยุดยั้งการมีชีวิตของตัวอ่อนด้วยการทำแท้งได้

การเลือกที่จะทำแท้ง เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับตัวของ เธอเอง ทารกในครรภ์เป็นส่วนหนึ่งของตัวหญิงผู้ตั้งครรภ์ มีชีวิตอยู่ในตัว และโดย ผ่านอวัยวะของหญิงผู้ตั้งครรภ์ วินาทีที่สายรกถูกตัดขาดเป็นวินาทีแรกที่ทารกเป็นคน อีกรคนหนึ่งแยกไปต่างหาก นับแต่วินาทีนั้น เท่านั้นที่ทุกอย่าง เกิด เป็น เรื่องต่างชีวิตกัน ไม่ใช่สองชีวิตในร่างเดียวกัน

๑.๓.๒ ข้อเสนอสนับสนุนเพื่อพิจารณาในแง่ของสังคมโดยส่วนรวม หากไม่มีการยอมรับทางกฎหมายให้มีการทำแท้งได้ จะมี ทารกจำนวนมากต้องคลอดด้วยความจำยอมของมารดา เด็กเหล่านี้จะมีปมด้อยใน ชีวิต ยิ่งในกรณีของครอบครัวที่มีสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด ทารกที่ต้องอยู่ในสภาพ เช่นนี้ตั้งแต่เยาว์วัยย่อมมีความรู้สึกขาดความอบอุ่นทางครอบครัว และในหลายต่อ หลายกรณี ผู้เป็นมารดาได้ทิ้งทารกไว้เป็นเด็กอนาถา ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาของ สังคมต่อไปในอนาคต ดังนั้น จึงควรที่จะยอมรับทางกฎหมายให้มีการทำแท้งได้ ดังมี ผู้กล่าวสรุปไว้

"...สิทธิในการทำแท้งนั้น เป็นพื้นฐานการต่อสู้อันยาวนานของสังคม เพื่อให้มีหลักประกันว่า เด็กทุกคนที่ถือกำเนิดมาในโลกนี้ เป็นเด็กที่ สังคมต้องการ เป็นเด็กที่สังคมรัก และเป็นเด็กที่สังคมมีความเชื่ออาทร สิทธิในการทำแท้งประกอบกับมาตรการในการคุมกำเนิดทั้งปวง จึงต้อง ช่วยลดบันดาลให้ศตวรรษนี้เป็นศตวรรษของเด็กที่โลกต้องการ (Century of the Wanted Child) ..."

การยอมรับทางกฎหมายให้มีการทำแท้งได้ ก็คือ การทำแท้งเป็นวิธีการ หนึ่งของการควบคุมจำนวนประชากร ที่สอดคล้องกับนโยบายการวางแผนครอบครัว ในประเทศที่มีปัญหาการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร เพราะมีส่วนช่วยลดอัตรา การเกิดอย่างสำคัญ

แม้ว่าประมวลกฎหมายจะได้ระบุความผิดฐานทำแท้งลูก และกำหนดบทลงโทษ ทั้งหญิงมีครรภ์และผู้ให้บริการทำแท้งไว้ แต่การบังคับใช้กฎหมายในเรื่องนี้ทำได้เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพไม่

ในเมื่อการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจาก นโยบายของรัฐก็ดี และเนื่องมาจากลักษณะตามธรรมชาติของการทำแท้งก็ดี ผลก็คือ ความเป็นไปได้ที่ผู้รับและผู้ให้บริการทำแท้ง จะถูกลงโทษ มีอยู่น้อยมากหรือไม่มีเลย ด้วยเหตุนี้ การทำแท้งโดยผิดกฎหมาย จึงเกิดขึ้นเป็นอันมาก ผู้ให้บริการส่วนหนึ่ง เป็นแพทย์ที่มีใบประกอบโรคศิลป์ อีกส่วนหนึ่งเป็นหมอเถื่อน ทั้งนี้มีเหตุผลที่น่าเชื่อว่า หมอเถื่อนจะค่อย ๆ ไล่แพทย์ที่มีใบประกอบโรคศิลป์ออกจากตลาดบริการการทำแท้ง ตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจที่จะชักนำหมอเถื่อนเข้าสู่ตลาด บริการทำแท้งมีอยู่มาก ในขณะที่แพทย์ที่มีใบประกอบโรคศิลป์ส่วนใหญ่ไม่กล้าเสี่ยงที่จะรับทำแท้ง เพราะสามารถหารายได้จากการประกอบอาชีพที่ถูกกฎหมายได้ นอกจากนี้ การที่กฎหมายถือว่าการทำแท้งเป็นอาชญากรรม ทำให้การหาสารสนเทศเกี่ยวกับ บริการการทำแท้ง เป็นไปด้วยความยากลำบาก สารสนเทศที่ได้เป็นสารสนเทศที่ไม่ สมบูรณ์ (imperfect information) และเกิดสภาพ การไร้สมมาตรแห่งการ สารสนเทศขึ้น (asymmetry of information) อันเป็นเหตุให้หมอเถื่อนสามารถ หลอกลวงหญิงมีครรภ์ที่ต้องการทำแท้งได้ ผลก็คือหญิงที่ทำแท้งเป็นจำนวนมากต้องประสบ อันตรายจากการทำแท้ง และจำนวนไม่น้อยต้องถึงแก่ชีวิต อันเนื่องมาจากการทำแท้ง ไม่ได้เป็นไปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นหากรัฐบาลไม่ต้องการแก้ไขประมวล กฎหมายอาญาหมวดว่าด้วยความผิดฐานกระทำให้แท้งลูก รัฐบาลจำต้องดำเนินการ บางประการ เพื่อให้หลักประกันสวัสดิภาพแห่งชีวิตประชาชน

ดังนั้นจึงเห็นผลดีของการอนุญาตในทำแท้งได้โดยเปิดเงื่อนไขกว้างขึ้น ว่าเป็น ผลต่อสุขภาพกายและใจและกำลังทรัพย์ ความปลอดภัยต่อชีวิตของหญิงอย่างไร การ โต้แย้งในเรื่องของศีลธรรมและสิทธิของเด็กหรืออภังคศาสตร์ประเพณีนิยม ไม่เป็นการ ช่วยแก้สถานการณ์ในปัจจุบันซึ่งมีสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปแล้ว และการลักลอบทำแท้งก็มี

สถิติสูง ทั้งเท่ากับ เป็นการผลักราะความจริงไปสู่หมอเถื่อน เพราะฉะนั้นถ้ามีการแก้ไขกฎหมายห้ามทำแท้ง จะมีผลดีต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น

ก. ผลที่มีต่ออุปสงค์ในการทำแท้ง

การแก้ไขกฎหมายห้ามทำแท้ง มีส่วนช่วยลดสภาพความไม่แน่นอนที่ผู้บริโภคต้องเผชิญลง เป็นอันมาก คือความเป็นไปได้ที่จะถูกจับหรือถูกลงโทษก็หมดไป เพราะการทำแท้งกลายเป็นการทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย แม้ภาระการเสี่ยงต่อการตาย อันเกิดจากความไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับคุณภาพของบริการการทำแท้งจะยังคงมีอยู่ก็ตาม

ข. ผลที่มีต่ออุปทานในการทำแท้ง

ผู้ที่ให้บริการทำแท้งก็ไม่ต้องพะวงกับการถูกจับและถูกลงโทษ การเสนอขายบริการทำแท้งไม่เพียงแต่จะสามารถทำได้โดยเปิดเผยเท่านั้น หากแต่ว่าอุปทานของบริการทำแท้งที่เสนอขายในตลาดยังเพิ่มขึ้นด้วย ผู้ให้บริการการทำแท้งมีอยู่ ๒ ประเภท คือ แพทย์ที่มีใบประกอบโรคศิลป์ประเภทหนึ่ง และหมอเถื่อนอีกประเภทหนึ่ง กฎหมายห้ามทำแท้งย่อมทำให้แพทย์ที่มีใบประกอบโรคศิลป์เสนอขายผลผลิตในตลาดบริการการทำแท้งมากขึ้น ส่วนบริการการทำแท้งของหมอเถื่อนจะค่อย ๆ หมดไป

ค. ผลที่มีต่ออัตราการตายของหญิงที่ทำแท้ง

ในด้านผู้บริโภค สามารถหาสารสนเทศเกี่ยวกับบริการการทำแท้งได้ง่ายและสมบูรณ์มากขึ้น ในด้านผู้ผลิตนั้นบริการการทำแท้งที่เสนอขายโดยแพทย์ที่มีใบประกอบโรคศิลป์จะค่อย ๆ เข้าไปแทนที่บริการเสนอขายโดยหมอเถื่อน เช่นนี้เราอาจคาดหมายได้ว่า คุณภาพตัวเฉลี่ยของบริการทำแท้งจะดีขึ้น ทั้งรัฐบาลหรือกระทรวงสาธารณสุขก็อยู่ในฐานะที่จะควบคุมคุณภาพของบริการการทำแท้งได้ดีและง่ายขึ้น ผลก็คือผู้ที่ต้องการทำแท้งอย่างน้อยที่สุดจะมีหลักประกันขึ้นซึ่งในสวัสดิภาพแห่งชีวิต เพราะอัตราการตายของหญิงที่ทำแท้งจะมีแนวโน้มลดลง ความแตกต่างในด้านอัตราการตายของหญิงที่ทำแท้ง ระหว่างผู้มีฐานะยากจนกับผู้มีฐานะดีจะมีน้อยลง

ง. ผลที่มีต่อนโยบายการวางแผนครอบครัว

การทำแท้งเป็นวิธีการชะลอการเกิดวิธีหนึ่ง การแก้ไขกฎหมายห้ามทำแท้ง แม้จะทำให้อัตราการตายของหญิงที่ทำแท้งลดลง แต่มีผลให้อัตราการเกิดลดลงอย่างสำคัญ หากอัตราการเกิดที่ลดลงมีมากกว่าอัตราการตายที่ลดลง ย่อมทำให้อัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรลดลงด้วย

จ. ผลที่มีต่ออัตราการทำแท้ง

การแก้ไขกฎหมายห้ามทำแท้ง มีผลให้ทั้งอุปสงค์ในการทำแท้งและอุปทานของบริการทำแท้งเพิ่มขึ้น ดังนั้น อัตราค่าทำแท้งในภาวะสมดุลจึงแปรเปลี่ยนไป จากการวิเคราะห์จะเห็นได้ว่า การแก้ไขกฎหมายห้ามทำแท้ง มีผลให้อัตราค่าทำแท้งถูกลง คำทำนายดังกล่าวนี้จะถูกต้องก็ต่อเมื่อการแก้ไขกฎหมายห้ามทำแท้งทำให้อุปทานของบริการการทำแท้งเพิ่มขึ้นมากกว่าการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ในการทำแท้ง

ฉ. ผลที่มีต่อภาระรายจ่ายของรัฐบาล

การกำหนดบทบัญญัติว่าด้วยความผิดฐานทำให้แท้งลูกในประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบัน ทำให้รัฐบาลมีภาระรายจ่ายที่สำคัญอย่างน้อย ๔ ประเภท ดังนี้

๑) รายจ่ายในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งครอบคลุมทั้งรายจ่ายในด้านการตำรวจและรายจ่ายในด้านการยุติธรรม (อัยการและตุลาการ)

๒) รายจ่ายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เด็กที่เกิดมาโดยที่พ่อแม่ไม่ต้องการและหรือไม่สามารถเลี้ยงดูให้การศึกษา การอบรมตามสามารถอาจกลายเป็นปัญหาของสังคม หากเด็กพวกนี้ไปประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ย่อมทำให้รัฐต้องมีภาระรายจ่ายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมากกว่าที่ควรจะเป็น

๓) รายจ่ายในการจัดสรรบริการสาธารณสุขประเภทต่าง ๆ หากเด็กที่เกิดมาถูกทอดทิ้งให้เป็นเด็กอนาถา ย่อมเป็นภาระของสังคมที่จะต้องเลี้ยงดู เมื่อโตขึ้นรัฐก็ต้องมีภาระในการจัดบริการการศึกษาและบริการสังคมประเภทอื่น ๆ ให้

๔) รายจ่ายในการรักษาพยาบาลหญิงที่ประสบอันตรายจากการทำแท้งเสียเอง ตามสภาพการณ์ในปัจจุบัน หญิงที่ลอบทำแท้ง เมื่อได้รับอันตราย ไม่ว่าจะ

การตกเลือดหรือมีโรคแทรกซ้อน มักจะเข้ารับการรักษายาบาล ณ โรงพยาบาลของรัฐเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้การใช้บุคลากรทางการแพทย์เพื่อให้บริการสุขภาพอนามัยอื่น ๆ มีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

การแก้ไขกฎหมายห้ามทำแท้งจะทำให้ภาระรายจ่ายของรัฐบาลทั้ง ๔ ประเภทดังกล่าวข้างต้นลดลงอย่างสำคัญ รัฐบาลอาจจะมีภาระรายจ่ายเพิ่มขึ้นในด้านการให้บริการการทำแท้ง แต่ภาระรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นนี้มีมาน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายการเรียกร้องด้านอัตราค่าทำแท้ง หากรัฐบาลเรียกเก็บอัตราค่าทำแท้งเต็มตามต้นทุนตัวเฉลี่ย (full cost pricing) รัฐบาลก็จะไม่มีภาระรายจ่ายด้านนี้เลย

เราได้เห็นผลดีของการแก้ไขกฎหมายห้ามทำแท้งแล้ว ให้เรามาดูเงื่อนไขที่เปิดกว้างขึ้น ของกรณีที่น่าจะอนุญาตให้ทำแท้งได้ ตามผลการสำรวจทัศนคติความเห็นด้วยของประชาชน

| เหตุผลในการทำแท้ง                              | % ของผู้เห็นด้วย |         |
|--|------------------|---------|
|  | นักบริหาร        | ประชาชน |
| การตั้งครรภ์จากการถูกข่มขืน                    | ๘๔               | ๘๔      |
| การตั้งครรภ์กับผู้สืบสายโลหิตโดยตรง            | ๘๓               | ๗๖      |
| เมื่อมีเหตุผล เชื่อแน่ว่า เด็กที่เกิดมาจะพิการ | ๘๑               | ๗๖      |
| แม่เป็นโรคจิตอย่างรุนแรง                       | ๘๑               | ๗๘      |
| การตั้งครรภ์เกิดจากความผิดพลาดของวิธีคุมกำเนิด | ๕๓               | ๔๑      |
| ไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้เพิ่มขึ้นอีก           | ๕๗               | ๕๓      |
| ไม่ต้องการบุตรเพิ่ม-มีบุตรเพียงพอแล้ว          | ๘๘               | ๔๕      |
| มารดาอายุ ๑๖ หรือต่ำกว่า                       | ๔๑               | ๓๗      |
| การตั้งครรภ์ในสตรีโสดที่ไม่ต้องการแต่งงาน      |                  |         |
| กับคู่เป็นพ่อ                                  | ๔๘               | ๓๖      |
| ทำแท้งให้โดยไม่มีเงื่อนไข                      | ๑๔               | ๑๔      |

จะเห็นได้ว่าการเปิดโอกาสให้มีการทำแท้งได้ในสภาวะที่เปิดกว้างขึ้นน่าจะเป็นแนวโน้มต่อไป และจะเป็นผลดีต่อสุขภาพกายและใจของหญิงรวมทั้งสังคมที่แวดล้อมเป็นอันมาก การคิดในแง่ศาสนาหรือค่านึงถึงสภาวะความเป็นมนุษย์ของตัวอ่อนมากเกินไป ไม่สามารถแก้ไขปัญหาสังคมปัจจุบันได้ และรังแต่จะทำให้มีสตรีที่ต้องเสียชีวิตเพราะหโมเถื่อนมากขึ้น การอนุญาตให้แก้ไขกฎหมายทำแท้งได้จะช่วยแก้ปัญหาค่าชีวิตได้มากมาย ช่วยเหลือทั้งผู้ประสบปัญหาอยู่คือแม่ และเด็กที่สังคมไม่ต้องการที่จะไม่ต้องเกิดมารับความทุกข์ทรมานกระเสือกกระสนในสังคมต่อไป และเป็นการลดการกดขี่ทางเพศต่อสตรีที่สำคัญยิ่งวิธีหนึ่ง

## ๒. การปรับคุณค่าชีวิต

เราได้เห็นปัญหาความไม่เสมอภาคทางเพศที่สำคัญ ๆ ทั้ง ๓ ด้านมาแล้ว และผู้เขียนได้ชี้ว่าปัญหาเหล่านี้แก้ไขได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนระบบการเมือง ในหัวข้อนี้จะเสนอว่า สังคมควรปรับคุณค่าชีวิตของสตรีเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในเรื่องใดบ้าง การปรับคุณค่าในทางเพศและอื่น ๆ นั้น น่าจะได้มีการช่วยส่งเสริมกิจกรรมที่จะเป็นการช่วยปรับคุณค่าในการดำรงชีวิตอยู่ของหญิง ทั้งคุณค่าทางเพศและในการดำเนินชีวิต เช่นกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพ งานบ้าน, ชีวิตเพศ, ชีวิตครอบครัว การศึกษา การถูกล่วงละเมิด โสเภณี สุขภาพอนามัย การทำแท้ง เป็นต้น ควรมีการปรับปรุงในเรื่องเหล่านี้ต่อไปนี้

### ๒.๑ ในด้านการอาชีพ

๒.๑.๑ สตรีที่ทำงานในภาคเอกชนมีโอกาสก้าวหน้าน้อยกว่า และมีจำนวนที่ดำรงตำแหน่งผู้นำน้อย จึงควรให้มีการส่งเสริมความก้าวหน้าในการทำงานของสตรีในภาคเอกชน ให้มีการออก พ.ร.บ. ว่าด้วยความเสมอภาค และขอความร่วมมือต่อนายจ้างทั้งหลาย ให้โอกาสลูกจ้างที่ถูกกีดกันสามารถร้องเรียนได้โดยมีผู้ช่วยตัดสินชี้ขาด

๒.๑.๒ ส่งเสริมให้สตรีเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานหรือเป็นผู้บริหารสหภาพแรงงานให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้มีส่วนร่วมของผู้ใช้แรงงานสตรีในด้านสหภาพแรงงาน รมรงค์ให้สตรีเข้าใจ เห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในกิจการของสหภาพ

แรงงาน จัดอบรมแรงงานหญิง ในระดับผู้ยังไม่ก่อตั้งสหภาพแรงงานเป็นสมาชิก  
สหภาพแรงงาน เป็นกรรมการสหภาพแรงงาน

๒.๑.๓ สตรีเป็นสมาชิกและผู้บริหารพรรคการเมืองน้อย ควรเพิ่ม  
สมาชิกและผู้บริหารพรรคการเมืองที่เป็นสตรี โดยกำหนดนโยบายที่จะ เร่งเพิ่มจำนวน  
สมาชิกพรรคการเมืองที่เป็นสตรี และวางกฎเกณฑ์ให้ผู้บริหารพรรคการเมืองที่เป็นสตรี  
มีสัดส่วนไม่น้อยเกินไปนักกว่าจำนวนสมาชิกที่เป็นสตรีของพรรคนั้น ๆ

๒.๑.๔ สตรีมีโอกาสน้อยกว่าในการทำงานหรือเข้าทำงานตาม  
บทบาทดั้งเดิม เป็นส่วนใหญ่ จึงควรส่งเสริมโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าทำงาน  
เช่น ออกกฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติ รับเรื่องราวร้องทุกข์และดำเนินการแก้ไข  
เมื่อมีการร้องเรียน จัดบริการแนะแนวอาชีพอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในที่ทำกา  
เทศบาลทุกแห่ง บุคลากรที่ทำกาแนะแนวอาชีพจะต้องได้รับการอบรมในเรื่องความ  
เสมอภาคระหว่างชาย-หญิงเป็นพิเศษ

๒.๑.๕ ในหลาย ๆ ครั้งสตรีจะขาดโอกาสที่เข้ารับการอบรมเพื่อ  
มีอาชีพเสริม เนื่องจากไม่สะดวกในการเดินทาง เข้ามารับการอบรมหรือไม่สามารถ  
ทิ้งบ้านช่องไปไกล ๆ ได้ จึงควรจัดให้มีหน่วยเคลื่อนที่ซึ่งจะตระเวนไปให้การอบรม  
ตามสถานที่ชุมนุมต่าง ๆ ให้มีการจัดหารถพร้อมทั้งบุคลากรและวัสดุในการจัดอบรม  
ทางด้านอาชีพเสริมรายได้, นัดหมายล่วงหน้าให้แม่บ้านในชุมนุมชนมารับการอบรม  
ในสถานที่อยู่ภายในชุมนนั้นเอง, จัดบริการเลี้ยงเด็กอ่อนควบคู่ไปกับการจัดการ  
อบรม

## ๒.๒ งานบ้าน

๒.๒.๑ งานในบ้านเป็นภาระต่อหญิงมากกว่าชาย จึงควรให้มีการ  
ลดภาระงานบ้านและให้ชายหญิงร่วมรับผิดชอบงานนั้น โดยให้รัฐและเอกชนจัดบริการ  
เพิ่มขึ้น เช่น สถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน บริการซ่อมแซม ฯลฯ ให้มีชุมนุมกลุ่ม  
เพื่อจัดบริการแก่สมาชิกชุมชน เช่น รับเลี้ยงเด็กเมื่อพ่อแม่ไม่ว่าง ทำครัวรวม ฯลฯ  
รณรงค์ให้ชายรู้จักทำงานบ้านมากขึ้น และให้หญิงรู้จักงานซ่อมแซมภายในบ้าน

๒.๒.๒) สตรีเป็นผู้บริโภคที่สำคัญ และบางครั้งก็จับจ่ายอย่างฟุ่มเฟือย หรือหลงคำโฆษณาโดยง่าย จึงควรมีการให้ความรู้และความคุ้มครองต่อผู้บริโภค โดยเฉพาะที่เป็นสตรี โดยศึกษาริชายปัญหาของสตรีในฐานะผู้บริโภค เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องสำอาง ยา ซึ่งมุ่งขายแต่สตรีโดยเฉพาะ ร่วมกันคัดค้านสินค้าที่ให้คุณน้อยกว่าโทษแก่สตรี

### ๒.๓) ชีวิตเพศ

สตรีต้องทนรับสถานะของทวิมาตรฐาน (double standard) ทางเพศอยู่ทั้งนี้ เป็นเพราะขาดความรู้ความเข้าใจในปัญหาทางเพศ ทั้งนี้เพราะขาดการเผยแพร่ข้อเท็จจริงและข้อมูล ควรให้มีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและส่งเสริมให้สตรีเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาก็ทำได้โดยศึกษาริชายและ เผยแพร่ปัญหาเกี่ยวกับชีวิตเพศ (sexuality) ของสตรี ห้องสมุดทุกแห่งควรมีหนังสือและเอกสารเกี่ยวกับสตรี ซึ่งจัดเป็นหมวดหมู่โดยเฉพาะ เปิดโอกาสให้สตรีได้พบปะแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับปัญหาทางเพศให้มากขึ้น จัดบริการนักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้คำแนะนำและช่วยแก้ไขปัญหาคความบกพร่องทางเพศและความสัมพันธ์ทางเพศที่ไม่ราบรื่น

### ๒.๔) ชีวิตครอบครัว

๒.๔.๑) ชายมักมีโอกาสเที่ยวเตร็ดเตร่มากกว่าหรือมีการพักผ่อนหย่อนใจที่หลากหลาย ในขณะที่หญิงมักต้องอยู่กับบ้าน จึงควรส่งเสริมให้สตรีมีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจมากขึ้น โดยรณรงค์ให้ชายเห็นความสำคัญของการพักผ่อนหย่อนใจหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น การจัดบริการท่องเที่ยว ทัศนศึกษา การพบปะสังสรรค์ ซึ่งโดยทั่วไปบริการเช่นนี้จะมีหญิงมาร่วมได้เป็นจำนวนมาก

๒.๔.๒) สถานภาพของสตรีภายในครอบครัวยังไม่ดีเท่าที่ควร สตรีขาดความรู้ความเข้าใจที่จะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว สตรียังไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือเท่าที่ควร เมื่อประสบปัญหาครอบครัว เช่น ถูกขาดตี ถูกทอดทิ้ง จึงควรส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เผยแพร่ความรู้อันมีประโยชน์แก่สตรีที่มีครอบครัว ให้ความช่วยเหลือแก่ชายและหญิงที่มีครอบครัว โดย





ตัวบุคลากรด้านกิจกรรมครอบครัวที่ทำการอำเภอทุกแห่ง มีหน้าที่แนะนำเรื่องการวางแผนครอบครัว อนามัยแม่และเด็ก (โดยเฉพาะสำหรับผู้จะเข้าสู่การสมรส) ศึกษาและส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยผ่านทางสื่อมวลชน รับผิดชอบต่อคำปรึกษา และเยี่ยมเยียนครอบครัวที่มีปัญหา

๒.๔.๓ มีหญิงจำนวนมากที่เลี้ยงดูลูกหรือมีครอบครัวโดยไม่มีคู่สมรส จึงมีปัญหาค่าใช้จ่ายที่ควรได้รับการพิจารณาแก้ไขโดยด่วน ทำให้โดยศึกษาปัญหาครอบครัวหญิงเดี่ยว (single women family) เสนอมาตรการและสวัสดิการเพื่อให้ความช่วยเหลือ โดยศึกษาจำนวน สาเหตุ แนวโน้มของครอบครัวหญิงเดี่ยว, วางมาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้การยอมรับสวัสดิการและความคุ้มครองแก่หญิงที่มีลูกโดยไม่มีคู่สมรสให้เท่าเทียมกับหญิงที่มีลูกและมีคู่สมรส

๒.๔.๔ หญิงที่ติดสุราหรือยาเสพติดมักจะถูกสามีทอดทิ้ง แต่ถ้าสามีเป็นฝ่ายมีปัญหาเช่นนี้ ภรรยา มักจะพยายามดูแลและช่วยแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่าย ควรจัดให้มีสถานพักฟื้นจากพิษสุราและยาเสพติดสำหรับสตรี โดยสร้างที่พักสำหรับสตรีที่ติดสุราหรือยาเสพติด รวมทั้งจัดหาบุคลากรที่จะทำการบำบัดรักษา จัดอบรมศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพให้แก่ผู้ที่มาพักฟื้น

## ๒.๕ การศึกษา

๒.๕.๑ การศึกษาเรื่องค่านิยมและแบบฉบับดั้งเดิมของสตรีเป็นสาเหตุที่มีการปฏิบัติที่ไม่เสมอภาค จึงควรมีการศึกษาค่านิยม กำหนดทิศทางในการพัฒนา ค่านิยม ธรรมชาติแก้ไขค่านิยม ที่เป็นอุปสรรคต่อสถานภาพสตรี และส่งเสริมค่านิยมที่จะทำให้เกิดความเสมอภาค จะต้องส่งเสริมการศึกษาวิจัยปัญหาค่านิยม ให้ทุนอุดหนุน แก่สื่อสารมวลชน เพื่อได้มีโอกาสศึกษาปัญหาความเสมอภาค ตรวจสอบและท้วงติง เนื้อหาที่เผยแพร่ทางสื่อมวลชนที่เป็นการลำเอียงหรือเพศนิยม (sexism) มีการถกเถียงเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศในบรรดากรรมการและสมาชิกสมาคมสตรีต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเป็นปกติ

๒.๕.๒ ข่าวสารและรายการทางสื่อมวลชนเพื่อสตรี บอกเนื้อหาสาระหรือเน้นแต่บทบาทดั้งเดิม หรือเสริมให้นิยมความฟุ่มเฟือย จึงควรพิทักษ์สิทธิสตรี

ในด้านการรับข่าวสาร โดยให้รางวัลแก่รายการหรือสิ่งพิมพ์ที่เห็นในแง่พัฒนาศกยภาพของสตรี ศึกษาการรับข่าวสารสตรีเพื่อเสนอข้อแก้ไข จัดประชุมถึงปฏิบัติการเพื่อให้มีการจัดทำหนังสือ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ ที่ดีสำหรับสตรี

๒.๕.๓ ภาพพจน์ของสตรีในสื่อมวลชนและวรรณกรรม เน้นการเป็นวีรสตรีทางเพศหรือผู้สวมบทบาทดั้งเดิม จึงควรทราบภาพพจน์สตรีในลักษณะผู้พัฒนาและสร้างสรรค์ในบทบาทและความรับผิดชอบใหม่ ๆ ทั้งนี้โดยตั้งคณะกรรมการควบคุมสื่อมวลชนในแง่ของการพัฒนาสตรีและเด็ก แต่งตั้งผู้บริหารงานสื่อมวลชนของรัฐโดยให้โอกาสแก่สตรีด้วย จนกว่าจะมีสตรีในระดับผู้บริหารไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓๐ ภายใน ๑๐ ปี กำหนดให้มีรายการวิทยุ โทรทัศน์ที่เป็นแนวสตรีนิยมทุกวัน เช่น ไม่น้อยกว่าวันละ ๑ ชม

๒.๕.๔ หญิงขาดความรู้ทางกฎหมาย และผู้จะให้คำปรึกษาทางกฎหมาย จึงควรส่งเสริมความรู้ที่จะพึงพากระบวนการยุติธรรม โดยขยายบริการการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย เผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายแก่สตรีในด้านที่เกี่ยวข้องกับสตรีเป็นพิเศษ

#### ๒.๖ สุขภาพอนามัย - การทำแท้ง

๒.๖.๑ มารดาขาดการดูแลเท่าที่ควรในระหว่างตั้งครรภ์และคลอดลูก จึงควรส่งเสริมสุขภาพอนามัยของแม่ และจัดให้มีสถานผดุงครรภ์อย่างทั่วถึง ฝึกอาสาสมัครรักษาพยาบาลประจำหมู่บ้าน และฝึกหมอด่าแย สำหรับผู้มีฐานะยากจน แม่ควรเบิกสวัสดิการจากรัฐในการคลอดทุกครั้ง ให้มีการรณรงค์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ฝึกอบรมพ่อแม่ให้รู้จักการเลี้ยงลูกอ่อน

๒.๖.๒ ในแต่ละปีหญิงจำนวนแสนล้นโลกทำแท้งโดยเสี่ยงอันตราย จึงควรให้หญิงทำแท้งได้ในยามจำเป็น ควรให้แก้ไข พ.ร.บ. ว่าด้วยการทำแท้งโดยอนุญาตให้ทำได้เมื่อมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคม, เปิดบริการทำแท้งที่เข้าข่ายอนุญาตตามสถานอนามัยทุกแห่ง

## ๒.๗ ความปลอดภัยของหญิง

๒.๗.๑ โสเภณีมีจำนวนมากและถูกข่มเหง เอารัดเอาเปรียบ ควร  
ต้องลดจำนวนโสเภณี โดยให้แก้ไข พ.ร.บ. ปราบการค้าประเวณี, จัดตั้งสำนักงาน  
ซึ่งมีหน้าที่แก้ไขปัญหานี้โดยเฉพาะ ให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานเอกชนที่มีความจริงจัง  
และเข้าใจปัญหาได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

๒.๗.๒ การล่อลวงและข่มขืนหญิงมีอยู่มาก ควรมีการปราบปราม  
การล่อลวงและข่มขืน และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตกเป็นเหยื่อ โดยแก้ไข พ.ร.บ.  
เพื่อเพิ่มโทษการล่อลวงและข่มขืน จัดตั้งบ้านพักฉุกเฉิน

จะเห็นได้ว่าการปรับคุณค่าเกี่ยวกับชีวิตในเชิงพฤติกรรมนี้ทำให้สามารถส่งผล  
ให้ถึงประสิทธิภาพได้แน่นอนขึ้น ถ้ามีการปฏิบัติได้จริงตามกิจกรรมนั้นและการแก้ไข  
คุณค่าเชิงพฤติกรรมเป็นส่วน ๆ ไปนี้ จะมีผลดีในเชิงปฏิบัติให้เป็นจริงได้ ดีกว่าการ  
เสนอการเปลี่ยนแปลงด้วยทฤษฎีที่ครอบคลุมกว้างเกินไป แต่การปรับคุณค่าเป็นเรื่อง ๆ  
ไป จะทำให้ในที่สุดสังคมเปลี่ยนแนวค่านิยมไปได้เอง และทำให้เกิดผลเชิงปฏิบัติได้จริง  
โดยการปฏิบัติได้จริงเป็นหน่วย ๆ ไป ก็จะมีผลถึงสังคมวงกว้างในที่สุด ค่านิยมและ  
คุณค่าเกี่ยวกับเรื่องสตรีนิยมก็จะค่อยเผยแพร่ออกไปเรื่อย ๆ จนครอบคลุมได้ทั้งสังคมไปเอง

ศูนย์วิทยพัทธยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย